

ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО В ЕРАТА НА ДИГИТАЛНИТЕ ТЕХНОЛОГИИ

ДЖОБНО РЪКОВОДСТВО ЗА
МАЙСТОРИ НАД 50 ГОДИНИ ГОДИ

Co-funded by
the European Union

GA n. 2020-1-IT02-KA227-ADU-095006

Април 2022

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея.

ИНДЕКС

ВЪВЕДЕНИЕ	3
ПРОЕКТИРАНЕ, СЪЗДАВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА БИЗНЕС	4
Съществуваща подкрепа	6
ЗАНАЯТЧИЙСКИ ОРГАНИЗАЦИИ.....	6
ПРОГРАМИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ	8
ПРОГРАМИ ЗА ДИГИТАЛИЗИРАНЕ И ПОДОБРЯВАНЕ ..	9
ПОЛИТИКИ И ЗАКОНОДАТЕЛСТВО	11
ЗАКОНОДАТЕЛСТВО	11
ПОЛИТИКИ.....	17

ВЪВЕДЕНИЕ

По данни на Националния статистически институт на България през 2020 г. има 398,4 занаятчии, от които 296,9 мъже и 101,5 жени. Те са почти еднакво разпръснати в страната с по-висока концентрация в по-големите градове. Сред тях градовете Костенец (ножарство и коване на мед) и Трявна (дървообработване и грънчарство) са сред най-известните. Сребърник, производство на кожени изделия и производство на дантела също са добре утвърдени в цялата страна.

Разработените продукти са важни в пазарната ниша на ръчно изработени продукти и някои от тях напоследък повишиха своето значение (и ценообразуване), като ръчно изработени ножове за майстор готвачи и дантели в модната индустрия. Други като производството на ръчно изработени килими непрекъснато намаляват, докато някои от най-големите и скъпи килими все още се произвеждат в няколко фабрики в страната. Фабриката в град Костандово произвежда ръчно изработени килими за британската корона и други големи клиенти.

Законът за занаятите в България съдържа списък от 57 вида занаяти, разделени в 2 основни групи: 1/ Традиционни (фолклорни) изкуства и занаяти (като художествена обработка на кожи, производство на кожени изделия, изработка на бижута,

производство на изделия от ковано желязо, художествено леене, звънене, изработване на ножове) и 2/ Други (като леене на камбани, производство на стъклени изделия чрез раздуване на стъкло, рисуване и гравирание върху стъкло, ръчно подвързване, производство и ремонт на съвременни музикални инструменти и аксесоари за тях) .

ПРОЕКТИРАНЕ, СЪЗДАВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА БИЗНЕС

Регионалните занаятчийски камари предоставят обучение, свързано с придобиване на квалификация в областта на занаятите, но не специално за развитие на бизнес умения или използване на ИКТ.

Като добра практика може да се посочи проведеното обучение от Съюза за стопанска инициатива през 2020 г. в гр. Хасково по проект СВ005.2.22.093 " Повишаване на потенциала за трансграничен туризъм между Хасково и Одрин " (Туризъм), съфинансиран по програмата Interreg-IPA СВС България-Турция. Обучението беше предоставено на занаятчии по две теми: „Правни аспекти на занаятчийската дейност – Закон за занаятите и Закон за културното наследство” и „Права и закрила на интелектуалната собственост”.

Първият обучителен модул разглежда въпросите на националната и международна правна рамка за занаятите, легалната дефиниция на занаята, застрахователните и данъчните аспекти на занаятчийската дейност, структурата и дейността на организациите на занаятчиите, проблемите на занаята. обучение. Във втория обучителен модул бяха обсъдени изясняването на кръга от обекти на авторското право, както и разграничението между авторско право и патентно право и разликите между двата режима на закрила. Специално внимание беше

отделено на идеите и концепциите, както и на фолклорните произведения, като изключение на обектите на авторското право и причините, поради които авторското право не ги защитава. Бяха и определения за авторство и съавторство и различията в правните режими, както и имуществените и неимуществените права на автора.

разглеждан. Според информацията за обучението, обучаемите проявиха особен интерес към изясняване на режима на свободно ползване на защитено с авторско право произведение и въпроса за продължителността и наследяването на авторското право.

Съществуваща подкрепа

ЗАНАЯТЧИЙСКИ ОРГАНИЗАЦИИ

Асоциация Национална занаятчийска камара на България

Предметът на дейност на Сдружението е определен в Закона за българските занаяти и включва: 1. Сътрудничество с организации, институции и лица в страната и чужбина; 2. Публикуване на материали в областта на занаятчийството; 3. Организиране на платени и безплатни семинари, конференции и други, тематично свързани с предмета на занаятчийството; 4. Организиране на курсове за повишаване на квалификацията с цел защита на квалификационните степени съгласно Закона за занаятите; 5. Подпомагане на членовете на Сдружението при организиране и провеждане на занаятчийско обучение и провеждане на изпити за майстори.

Сдружение „Занаятчийство на майсторите на фолклорните художествени занаяти – София”

Целта на организацията е да съхранява и разпространява богатата материална и духовна култура на българския народ, неговата самобитност и естетически усет. Работи предимно в

Западна България и се стреми да създава условия за развитие на фолклорно приложно изкуство, да подпомага "майсторите на фолклорните занаяти" в стремежа им към усъвършенстване и в изявите им, осигурявайки условия за равнопоставеност между членовете.

Регионална занаятчийска камара – София

Регионална занаятчийска камара – София е създадена през 2002 г. Тя е най-голямата камара в България, обхващаща три области – София-град, Софийска област и Перник. Основната цел на камарата е защита на интересите и подкрепа на занаятчиите. Подпомага и държавната и общинската администрация в усилията им да насърчават развитието на занаятите чрез икономическа политика и целево финансиране на програми и проекти, свързани със занаятите.

Камарата също така подпомага своите членове при организирането и провеждането на занаятчийски обучения, провежда изпити за признаване на занаятчийска квалификация и издава удостоверения за калфи. Камарата контролира качеството на занаятчийските услуги.

Регионална занаятчийска камара – Пловдив

Целта на Камарата е да защитава интересите на своите членове и да ги подкрепя, да съдейства за предотвратяване на нелоялна конкуренция между тях. Подпомага и държавната и общинската администрация в усилията им да насърчават развитието на занаятите и да гарантират качеството на предоставяните занаятчийски услуги. Камарата организира обучения и събития.

Според Официалния регистър на сдруженията с нестопанска цел Регионалните занаятчийски камари работят в 12 области на България.

ПРОГРАМИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ

Съюзът за частни икономически предприятия (СЧИП)

Съюзът за частни икономически предприятия (СЧИП) е създаден през 1989 г. като първото неправителствено сдружение на частните предприемачи в България. УПЕЕ е призната за национално представителна работодателска организация от 1993 г. и по последни данни на НОИ представлява интересите на над 10 500 предприятия с над 120 000 служители, 66 клона и 103 общински организации в цялата страна. Днес СЧИП има за цел да представи микро, малкия и средния бизнес и занаятите в България. Мисията на СЧИП е да подпомага защитата и

развитието на бизнеса на своите членове; насърчаване на предприемаческия дух и създаване на нови предприятия и работни места; да работи активно за икономическия и социалния напредък на страната.

Структурен фонд на ЕС за България (Единен информационен уеб портал)

Порталът предлага пълна и систематизирана информация за финансирането на проекти с помощта на Оперативните програми в България.

Регионални занаятчийски камари в България

Порталът предлага пълна и систематизирана информация за финансирането на проекти с помощта на Оперативните програми в България.

ПРОГРАМИ ЗА ДИГИТАЛИЗИРАНЕ И ПОДОБРЯВАНЕ

В България занаятите се подкрепят основно чрез съфинансирани от ЕС оперативни програми, които имат за цел да насърчават предприемачеството в средните и малките предприятия и да подкрепят развитието на селските райони.

Например през 2018 г. занаятчи/занаятчи имаха възможност да получат финансиране по Програма за развитие на селските райони (2014-2020 г.), Процедура за подбор № BG06RDNP001-6.002 „Инвестиции, насочени към развитие на занаятите” по подмярка 6.4.1. „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности”. Целта на мярката беше насърчаване на заетостта, създаване на нови работни места, както и запазване на съществуващите работни места. По тази мярка са предоставени 3 млн. евро за финансиране на проекти за инвестиции в неземеделски дейности, насочени към развитие на занаятите (включително предоставяне на услуги, свързани с участието на посетители в занаятчийски дейности). Допустимите разходи включват закупуване на недвижими имоти, придобиване на софтуер и др.

Новата програма за развитие на селските райони за периода 2021-2022 г., ще подпомага занаятите, като предоставя финансиране за дейности, свързани със занаятите.

ПОЛИТИКИ И ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

През 2001 г. България прие Закон за занаятите, който има за цел да стимулира развитието на занаятите чрез осигуряване на условия за развитие на предприемачеството, защита на интересите на занаятчиите и защита на потребителите на занаятчийски услуги.

Съгласно закона занаят е дейност за производство на продукти и/или предоставяне на услуги по занаятчийски начин. Предприятието за производство на предмети или за предоставяне на услуги е организирано по занаятчийски начин, когато са изпълнени едновременно следните изисквания:

1. дейността е включена в списъка на занаятите съгласно закона;
2. работата се извършва на ръка или с помощта на ръчни или други специфични за занаята инструменти; крайният продукт или услуга е подобен на други от същия тип или е уникален;
3. за извършване на дейността са необходими съответните знания, производствено-технически умения и практически

навици, придобити със занаятчийска подготовка и квалификация, с професионална подготовка в системата на средното и висшето образование, с курсове за придобиване или повишаване на квалификацията. , както и с професионален опит;

4. дейността се извършва от занаятчии - самостоятелно заети лица или обединени в търговски дружества по Закона за задълженията и договорите.

Законът за занаятите съдържа списък от 57 вида занаяти, разделени в 2 основни групи: 1/ Традиционни изкуства и занаяти (като художествена обработка на кожи, производство на кожени изделия, изработка на бижута, производство на изделия от ковано желязо, художествено леене, камбанен звън , ножопроизводство и 2/ Други (като леене на камбани, изработка на стъклени изделия чрез издухване на стъкло, рисуване и гравирание върху стъкло, ръчно подвързване, производство и ремонт на съвременни музикални инструменти и аксесоари за тях).

Занаятчиите могат да упражняват един или повече занаяти, да предоставят само занаятчийски услуги и да търгуват само със собствени продукти. Те могат да работят като самостоятелно заети лица или да си сътрудничат в правната форма или във фирма, регистрирана по Закона за задълженията и договорите.

Занаятчиите могат да се обединяват в регионални занаятчийски камари, които са юридически лица с нестопанска цел. В един административен район може да има само една регионална занаятчийска камара. Регионалните занаятчийски камари:

- защитава интересите на своите членове и ги подпомага; помага за предотвратяване на нелоялна конкуренция между тях;
- подпомага държавната и общинската администрация в усилията им за насърчаване развитието на занаятите и осигуряване на качеството на предоставяните занаятчийски услуги и в разработването на законодателство, програми и проекти, свързани със занаятите;
- подпомага своите членове при организирането и провеждането на занаятчийското обучение, организира изпити за признаване на занаятчийска правоспособност и издава удостоверения за калфи; • си сътрудничи с институции от системата на професионалното образование и обучение и от системата на висшето образование;
- изготвя програми за обучение на занаятчийски според нуждите на региона, съгласува програмите с Националната занаятчийска камара, която ги изпраща за

утвърждаване от Националната агенция за професионално образование и обучение; публикува одобрените програми на уебсайта си;

- съдейства чрез Национално сдружение „Сдружение на майсторите на фолклорните занаяти” и браншовите организации – членове на Националната занаятчийска камара, за практическото обучение на занаятчи и разкриване на работни места за придобиване на опит и квалификация на калфи от браншовите организации.;
- публикува на интернет страницата си одобрените от управителните органи на Националната занаятчийска камара образци на документи, с които занаятчиите декларират произхода на своите продукти, както и други удостоверителни документи в случаите, уредени със закон;
- създава и поддържа регионален регистър на занаятчиите - своите членове
- Всеки занаятчия може доброволно да членува в регионалната занаятчийска камара, в чийто район желае да упражнява занаят. Членовете на регионалната занаятчийска камара се вписват в регистъра на регионалната камара. Регистърът е публичен и се обявява на сайта на съответната камара и на сайта на Националната занаятчийска камара.

- Националната занаятчийска камара е представителната организация на занаятчиите в България. Регионалните занаятчийски камари са членове на Националната занаятчийска камара. Националната занаятчийска камара:
- провеждат обща политика за защита на интересите на занаятчиите и техните организации, осигурявайки равнопоставеността им;
- участва в разработването на проекти и изготвя становища по нормативните актове, свързани със занаятите и занаятчийското обучение;
- изготвя стандарти за обучение по отделните занаяти, които се утвърждават от Националната агенция за професионално образование и обучение;
- съгласува програмите за обучение по отделните занаяти и ги представя за утвърждаване в Националната агенция за професионално образование и обучение;
- изготвя правила за провеждане на изпити, които се утвърждават от Националната агенция за професионално образование и обучение;
- издават майсторски сертификати;
- обобщава информацията, получена от регионалните занаятчийски камари и, ако е необходимо, се обърнете към компетентните органи;

- поддържа национален регистър на занаятчиите на базата на регионалните регистри;
- координира дейността на регионалните занаятчийски камари;

Според Закона за занаятите занаятчиите се делят на занаятчийци, калфи и чираци. Чираците са хора, които работят и учат занаят. Калфи са лица, които постоянно упражняват определен занаят в предприятие, организирано по занаятчийски начин. Регионалната занаятчийска камара издава удостоверение за калфи.

Майстор по определен занаят е лице, което познава в детайли целия работен процес до степен, че може да го извърши самостоятелно, притежава необходимите практически умения и теоретични познания за занаята и има издадено свидетелство за майстор. Националната занаятчийска камара издава майсторския сертификат.

Въпреки че не са установени сериозни проблеми, свързани с прилагането на действащото национално законодателство в областта на занаятите, също не може да се приеме, че положителният ефект от прилагането му е достатъчен за насърчване и подпомагане развитието на занаятите в България. Основните предимства на действащия Закон за занаятите в България са свързани с предоставянето на по-благоприятни

възможности за участие в изложенията, организирани от занаятчийските камари, както и с някои облекчения, свързани с данъчното отчитане на дейността. Много предприемачи и физически лица, които се занимават с приложни изкуства и други дейности, определени като занаяти според българското законодателство, не се регистрират по него и предпочитат да извършват дейността си като обикновена търговска дейност. Предлага се приемането на ново законодателство, предвиждащо данъчни облекчения или субсидии за първите години от занаятчийската дейност, както и възможности за безлихвен кредит, би било много полезно за занаятчиите.

ПОЛИТИКИ

Съгласно Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване на нематериалното културно наследство, знанията и уменията, свързани с традиционните занаяти, са част от нематериалното културно наследство и като такива са защитени в политиките на България.

www.madineurope.eu/Craft50plus